קיצור שלחן ערוך — הלכות ספר תורה ושאר ספרי קדש

מִצְוַת עֲשֵׂה, עַל כָּל אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל לִכְתֹּב לוֹ סֵפֶר תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר, וְעַתָּה כִּתְבוּ לָכֶם אֵת הַשִּׁירָה הַזֹּאת, וְקִבְּלוּ חֲכָמֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה פֵּרוּשׁוֹ לִכְתֹּב אֵת כָּל הַתּוֹרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ הַשִּׁירָה, וַאֲפִלּוּ יָרַשׁ סֵפֶר תּוֹרָה מֵאֲבִיו, מִצְוָה לִכְתֹּב מִשֶּׁלּוֹ. שָׂכַר לוֹ סוֹפֵר לִכְתֹּב לוֹ סֵפֶר תּוֹרָה, אוֹ שֶׁקִּנָּאוֹ, וְהָיָה בּוֹ טָעוּת וְהִגִּיהוֹ, הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ כְּתָבוֹ. וְאָסוּר לִמְכֹּר סֵפֶר תּוֹרָה. אַךְ בְּשָׁעַת דְּחַק גָּדוֹל, יַעֲשֶׂה שְׁאֵלַת חָכָם (יו"ד סִימָן ע"ר ובאוֹרַח חַיִּים סִימָן קנ"ג).

וְכֵן מִצְוָה עַל כָּל אִישׁ, לִקְנוֹת שְׁאָר סִפְרֵי קֹדֶשׁ שֶׁלּוֹמְדִים מִתּוֹכָן, כְּגוֹן מִקְרָא מְשֻׁנָּה, גְּמָרָא וּפוֹסְקִים, שֶׁיִּלְמֹד מִתּוֹכָן, וְגַם יַשְׁאִילֵן לַאֲחֵרִים. וּמִי שֶׁאֵין יָדוֹ מַשֶּׂגֶת, לִקְנוֹת לוֹ סֵפֶר תּוֹרָה וְגַם שְׁאָר סִפְרֵי לִמּוּד, אֲזַי הַסְּפָרִים שֶׁהֵן לְצֹרֶךְ לִמּוּד, הֵן קוֹדְמִין. אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה, וְצִדְקָתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד, זֶה הַכּוֹתֵב (וְהוּא הַדִּין הַקּוֹנֶה) סְפָרִים וּמַשְׁאִילָן לַאֲחֵרִים (יו"ד ע"ר כתוב' ד' ג').

חַיָּב אָדָם לִנְהֹג כָּבוֹד גָּדוֹל בְּסֵפֶר תּוֹרָה. וּמִצְוָה לְיַחֵד לוֹ מָקוֹם, וּלְכַבֵּד אֵת הַמָּקוֹם הַהוּא וּלְהַדְּרוֹ בְּיוֹתֵר. וְלֹא יָרַק כְּנֶגֶד סֵפֶר תּוֹרָה, וְלֹא יֶאֱחֹז סֵפֶר תּוֹרָה בְּלֹא מִטְפַּחַת. הָרוֹאֶה אֵת הַנּוֹשֵׂא סֵפֶר תּוֹרָה, צָרִיךְ לַעֲמֹד לְפָנָיו, עַד שֶׁיַּכְנִיס אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה לִמְקוֹמוֹ, אוֹ עַד שֶׁאֵינוֹ רוֹאֵהוּ עוֹד. וּבְבֵית הַכְּנֶסֶת בְּשָׁעָה שֶׁמּוֹצִיאִין וּמַכְנִיסִין אֵת הַסֵּפֶר תּוֹרָה, מִצְוָה לְכָל מִי שֶׁעוֹבֶרֶת לְפָנָיו, לְלַוּוֹתָהּ עַד מְקוֹמָהּ, וְכֵן הַמַּגְבִּיהַּ וְהַגּוֹלֵל, יֵלְכוּ לְלַוּוֹתָהּ (יו"ד רפב אוֹרַח חַיִּים קמט).

אֲפִלּוּ שְׁאָר סִפְרֵי קֹדֶשׁ אִם מָנָּחִים עַל סַפְסָל, אָסוּר לֵישֵׁב עַל סַפְסָל זֶה, אֶלָּא אִם הַסְּפָרִים מֻנָּחִים, עַל אֵיזֶה דָּבָר שֶׁגָּבוֹהַּ לְכָל הַפָּחוֹת טֶפַח, וּמִכָּל שֶׁכֵּן דְּאָסוּר לְהַנִּיחַ סְפָרִים עַל גַּבֵּי קַרְקַע. לֹא יַנִּיחַ אָדָם סֵפֶר עַל בִּרְכָּיו, וּשְׁנֵי אַצִילֵי, יָדָיו עָלָיו. בְּשָׁעַת הַדְּחַק מֻתָּר לֵישֵׁב עַל גַּבֵּי תֵּבָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁאָר סִפְרֵי קֹדֶשׁ. אֲבָל אִם יֵשׁ בָּהּ סֵפֶר תּוֹרָה אָסוּר. מַנִּיחִים חֻמָּשִׁים עַל גַּבֵּי נְבִיאִים וּכְתוּבִים, וְכֵן כְּתוּבִים עַל גַּבֵּי נְבִיאִים, וּנְבִיאִים עַל גַּבֵּי כְּתוּבִים. אֲבָל אֵין מַנִּיחִין נְבִיאִים וּכְתוּבִים, עַל גַּבֵּי חֻמָּשִׁים.

סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁבָּלָה, גּוֹנְזִין אוֹתוֹ. וְכֵן שְׁאָר סְפָרִים וְכִתְבֵי קֹדֶשׁ וְתַשְׁמִישֵׁי קְדֻשָּׁה. וְאָסוּר לְשָׂרְפָן (עַיֵּן שו"ע אוֹרַח חַיִּים סִימָן קנ"ד).

אֵין זוֹרְקִין כְּתְבֵי קֹדֶשׁ, וַאֲפִלּוּ הֲלָכוֹת וְאַגָּדוֹת, וְאָסוּר לַהֲפֹךְ אוֹתָן עַל פְּנֵיהֶם. וְאִם מְצָאָן הֲפוּכִין צָרִיךְ לְהַנִּיחָן כָּרָאוּי (יו"ד סִימָן רפ"ב).

אֵין לְהַשְׁתִּין מַיִם בִּפְנֵי סְפָרִים, וּלְעֵת הַצֹּרֶךְ, עַל כָּל פָּנִים יִהְיוּ מֻנָּחִים גְּבוֹהִים עֲשָׂרָה טְפָחִים (כלל ל"א).

אֵין לַעֲשׂוֹת מַפּוֹת וּמְעִילִים לְדָבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, מִדָּבָר שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ הֶדְיוֹט. וּבְדִיעֲבַד שֶׁכְּבָר נַעֲשׂוּ מֻתָּר. אֲבָל מִדָּבָר שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ לַעֲבוֹדַת אֱלִילִים, אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד אָסוּר (אוֹרַח חַיִּים סִימָן קמ"ז קנ"ג קנ"ד).

אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּסֵפֶר לַחֲנָאתוֹ, כְּגוֹן לְהָגֵן מִפְּנֵי הַחַמָּה, אוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִרְאֶה חֲבֵרוֹ מַה שֶּׁהוּא עוֹשֶׂה. אֲבָל אִם הַשֶּׁמֶשׁ זוֹרַחַת עַל הַסֵּפֶר שֶׁהוּא לוֹמֵד בּוֹ, מֻתָּר לְהָגֵן בְּסֵפֶר אַחֵר כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה לַחֲנָאתוֹ. וְכֵן לְהַנִּיחַ סֵפֶר תַּחַת סֵפֶר שֶׁהָיָה לוֹמֵד בּוֹ, כְּדֵי לְהַגְבִּיהוֹ לְצֹרֶךְ הַלִּמּוּד, יֵשׁ לְהַתִּיר. אֲבָל אֵין לְהַנִּיחַ סֵפֶר בְּתוֹךְ סֵפֶר אַחֵר, שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לְחַפֵּשׂ אַחַר כָּךְ מָקוֹם לְמוּדוֹ. לֹא יְשַׁרְטֵט אֵיזֶה קָנְטְרֵס עַל הַסֵּפֶר, לְפִי שֶׁאֵין קְדֻשָּׁה בְּקָנְטְרֵס, עַד שֶׁיִּכְתְּבוּ בּוֹ. וְכֵן לֹא יַנִּיחַ נְיָר וְכַדּוֹמֶה בַּסֵּפֶר, לְמִשְׁמֶרֶת (מ"א סִימָן קנ"ד פת"ש ביו"ד ס"ס רפ"ב)

הַמְאַבֵּד כִּתְבֵי קֹדֶשׁ, עוֹבֵר בְּלָאו דְּלֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַה' אֱלֹהֵיכֶם. וּצְרִיכִין לִמְחֹת בְּכוֹרְכֵי סְפָרִים, שֶׁמְּדַבְּקִין בְּתוֹךְ הַלּוּחוֹת כִּתְבֵי קֹדֶשׁ. גַּם צְרִיכִין לְזָהֵר מְאֹד, כְּשֶׁנּוֹתְנִים סְפָרִים קְדוֹשִׁים יְשָׁנִים, לְאָמָּן אֵינוֹ יְהוּדִי לְכָרְכָם מֻחָדָשׁ, שֶׁיִּקְחוּ מֵהֶם אֶת הַלּוּחוֹת הַיְשָׁנוֹת לְהַצְנִיעָם, שֶׁלֹּא יִתְּנֵם הָאָמָּן לְסֵפֶר חֹל.

אֵין לוֹקְחִין סֵפֶר תּוֹרָה תְּפִלִּין וּמְזוּזוֹת מִן הָאֵינוֹ יְהוּדִי, בְּיוֹתֵר מִכְּדֵי דְּמֵיהֶן, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַרְגִּילָן לְגָנְבָן וּלְגָזְלָן. אֲבָל בִּכְדֵי דְּמֵיהֶם חַיָּבִים לִקְנוֹת, (אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם שֶׁצְּרִיכִין גְּנִיזָה) וְאִם הָאֵינוֹ יְהוּדִי מְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה, צָרִיךְ לַעֲסֹק וּלְדַבֵּר עִמּוֹ בְּדִבְרֵי רִצּוּי, אוּלַי יִשְׁוֶה עִמּוֹ בִּכְדֵי דָּמָיו. וְאִם עוֹמֵד בְּדַעְתּוֹ, אָז מַנִּיחָן בְּיָדוֹ (ט"ז). וְאֵין לְבַקֵּשׁ מִן הָאֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁיִּתְּנֵם בְּזוֹל יוֹתֵר מִדַּאי, פֶּן יִכְעַס וַיַּשְׁלִיכֵם לְמָקוֹם אִבּוּד.

אִם נָפַל סֵפֶר תּוֹרָה מִיָּדוֹ, אֲפִלּוּ בְּנַרְתִּיקוֹ, צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת. וְנוֹהֲגִים שֶׁגַּם הָרוֹאִים מִתְעַנִּים.

אָסוּר לִכְתֹּב פָּסוּק בְּלִי שִׂרְטוּט (עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם סִימָן ל"ב סָעִיף קָטָן ז'). יֵשׁ אוֹמְרִים, דְּאָסוּר לִכְתֹּב דִּבְרֵי חֹל בִּכְתָב אֲשׁוּרִית שֶׁכּוֹתְבִין בּוֹ הַתּוֹרָה.